

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Суєтнов Євгеній Павлович

кандидат юридичних наук, доцент,
кафедра екологічного права,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
Україна, м. Харків
e-mail: evgeny-suetnov@yandex.ua
ORCID: 0000-0002-4094-444X

***Анотація.** У статті розглянуто сучасні тенденції екологізації освіти в Україні. Підтверджена необхідність розроблення та реалізації Стратегії екологічної освіти з метою сталого розвитку українського суспільства, економіки України та підвищення екологічної культури.*

***Ключові слова:** екологізація освіти, стратегія, екологічна культура, екологічна просвіта.*

Подолання сучасної екологічної кризи можливе тільки на засадах формування нового типу взаємодії суспільства і природи, що виключають можливість руйнування та деградації довкілля. Тому стратегічною метою національної екологічної політики будь-якої держави має визнаватися сприяння докорінним змінам у свідомості громадян, виховання людини з немеркантильним, екоцентричним світоглядом шляхом екологізації освіти та підвищення екологічної культури.

У Законі України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 р. [4] формування у населення екологічного світогляду передбачене як основний принцип охорони довкілля (п. «ж» ст. 3), а в Законі України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» від 21 грудня 2010 р. [3] підвищення рівня суспільної екологічної свідомості визначається як першочергова стратегічна мета національної екологічної політики (розд. 3).

Для досягнення цієї мети пропонується здійснення низки заходів у різних сферах суспільно життя, а саме:

1) створення національної інформаційної системи охорони довкілля; збільшення частки екологічної інформації та соціальної екологічної реклами; сприяння розвитку інформаційних центрів; систематичне інформування про діяльність органів виконавчої влади у сфері охорони довкілля через офіційні веб-сайти та ЗМІ; створення і впровадження механізму забезпечення доступу громадськості до екологічної інформації;

2) розроблення та впровадження програми підтримки проектів громадських екологічних організацій; сприяння виданню і поширенню Доповіді громадських екологічних організацій щодо проведення громадської оцінки національної екологічної політики;

3) сприяння місцевим громадам щодо впровадження невиснажливого господарювання та екологічно дружніх технологій; надання державної підтримки створенню і розвитку населених пунктів, що використовують енерго- та ресурсозберігаючі технології житлового будівництва;

4) розроблення та реалізація Стратегії екологічної освіти з метою сталого розвитку українського суспільства та економіки України; створення системи екологічного навчання та підвищення кваліфікації державних службовців, до компетенції яких належать питання охорони довкілля; створення мережі регіональних екологічно-просвітницьких центрів на базі закладів освіти, неурядових природоохоронних організацій; розроблення організаційного механізму місцевого, регіонального та національного рівня для активного залучення громадськості до процесу екологічної освіти з метою сталого розвитку, екологічної просвіти та виховання; включення питань формування екологічної культури, екологічної освіти та просвіти в державні цільові, регіональні та місцеві програми розвитку.

Перераховані заходи передбачалося вжити переважно до 2015, але, на жаль, вони й досі залишаються здебільшого декларативними. Результатом

цього є недостатня екологічна обізнаність та освіченість населення нашої країни.

Разом із тим зауважимо, що суттєві зміни у сфері екологізації освіти відбулися передусім на міжнародному рівні. Питання екологізації освіти обговорювалися на Саміті ООН зі сталого розвитку (25 вересня 2015 р.), де за участю представників 193 держав світу, у т. ч. і української делегації на чолі з Президентом України, einstайно підтриманої прийнято «Порядок денний для сталого розвитку до 2030 р.». А вже 5 листопада 2015 р. у ході 38-ої сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО освітня спільнота прийняла «Платформу для дій «Освіта-2030», у якій вказується, що «освіта є серцевиною «Порядку денного для сталого розвитку до 2030 р.» і суттєвою для успіху всіх цілей сталого розвитку» [5].

На підставі вказаних документів 27 листопада 2015 р. Колегією МОН України було прийнято Рішення «Про екологізацію вищої освіти України з метою підготовки фахівців для сталого розвитку» [2], згідно з яким екологізація вищої освіти України вважається одним із пріоритетних напрямів діяльності МОН України та всіх навчальних закладів незалежно від їх підпорядкування та форми власності. У цьому документі пропонується низка заходів з метою підготовки екологічно компетентних фахівців із новим способом мислення. Зокрема, для досягнення належної якості екологічної освіти у процесі підготовки стандартів вищої освіти рекомендується:

1) включати екологічну компетентність фахівця до переліку загальних компетентностей під час розроблення методології і методичних рекомендацій із підготовки стандартів вищої освіти (п. 3);

2) надавати організаційну підтримку щодо підготовки та видання навчально-методичної літератури з проблем екологізації вищої освіти (п. 4);

3) сприяти підготовці та внесенню до національного Класифікатора професій ДК 003:2010 нової професії – «економіст-еколог» (п. 5);

4) організувати постійно діючі курси підвищення кваліфікації для фахівців виробничої сфери, державного управління, науково-педагогічних

працівників ВНЗ та інших категорій працюючих, відповідальних за імплементацію в Україні цілей сталого розвитку (п. 6);

5) підприємствам, установам та організаціям усіх форм власності здійснювати підвищення кваліфікації своїх фахівців з екологізації економічної діяльності та управління (п. 7);

6) ректорам (директорам) ВНЗ, керівникам установ, організацій та підприємств, що перебувають у сфері управління МОН України, включати екологічну складову до змісту навчальних дисциплін усіх галузей знань, проводити семінари, тренінги, обмін досвідом, здійснювати аналіз та використовувати вітчизняну та зарубіжну літератури з питань екологізації освіти, а також у співпраці з органами місцевої влади організовувати функціонування «зелених» студентських містечок за прикладом провідних університетів світу (включаючи збереження електроенергії, тепла і води, використання сонячної енергії, роздільного збору сміття та побутових відходів, термоізоляцію будівель тощо) (п. 10);

7) керівникам департаментів (управлінь) освіти і науки, дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних, позашкільних навчальних закладів вжити заходів з екологізації освіти дітей та учнівської молоді з метою їх підготовки до сприйняття процесів екологізації навчальних дисциплін у вищій школі та до формування нової людини, спроможної розуміти і використовувати у практичній діяльності вимоги сталого розвитку, гармонійного співіснування суспільства і природи (п. 11);

8) забезпечувати широке висвітлення проблем екологізації освіти і науки (п. 12).

Таким чином, можна зробити висновок, що настав час екологічну освіту в Україні позбавити формальних рис і привести у відповідність до вимог сучасності. Прагнення до сталого розвитку потребує кваліфікованих фахівців-екологів та високого рівня обізнаності громадян. Тому питання екологічної освіти потребує уваги з боку суспільства та керівних органів країни. Виконання Рішення Колегії МОН України «Про екологізацію вищої

освіти України з метою підготовки фахівців для сталого розвитку» від 27 листопада 2015 р. підвищить якість екологічної освіти усіх верств населення, що в майбутньому дозволить сформувати суспільство з екологічно безпечною економікою і громадянами з превалюючою екоцентричною свідомістю [1].

Список використаної літератури

1. Матухно О. Аналіз сучасної ситуації щодо екологічної освіти в Україні / Матухно Олена, Іванов Іван // Екологія і природокористування в системі оптимізації відносин природи і суспільства : матеріали III міжнар. науко-прак. конф., 24–25 березн. 2016р. – Тернопіль : Крок, 2016. – Ч. 1. – С. 118–120. – Електрон. аналог: режим доступу: http://econf.at.ua/publ/konferencija_2016_03_24_25/sekcija_1_ekologija_i_prirodokoristuvannja/analiz_suchasnoji_situaciji_shhodo_ekologichnoji_osviti_v_ukrajini/39-1-0-757 (дата звернення: 20.05.2016).

2. Про екологізацію вищої освіти України з метою підготовки фахівців для сталого розвитку : рішення Колегії М-ва освіти і науки України від 27.11.2015 р. протокол № 10/5-4 // Науковий вісник НЛТУ України. – Львів, 2015. – Вип. 25.10. – С. 5.

3. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року : Закон України від 21.12.2010 р. № 2818-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 26. – Ст. 218.

4. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 41. – Ст. 546.

5. Туниця Ю Ю Про екологізацію вищої освіти України з метою підготовки фахівців для сталого розвитку : доповідна зап. Колегії М-ва освіти і науки України, 10.11.2015 р. // Науковий вісник НЛТУ України. – Львів, 2015. – Вип. 25.10. – С. 9–14.

***Аннотация.** В статье рассмотрены современные тенденции экологизации образования в Украине. Подтверждена необходимость разработки и реализации Стратегии экологического образования в целях устойчивого развития украинского общества, экономики Украины и повышения экологической культуры.*

***Ключевые слова:** экологизация образования, стратегия, экологическая культура, экологическое просвещение.*

***Summary.** The article deals with modern trends of greening education in Ukraine. The development and implementation of the Strategy of the Environmental Education is needed for the sustainable development of Ukrainian society, the Ukrainian economy and for the increasing environmental culture.*

***Keywords:** greening education, strategy, ecological culture, environmental education.*